

Barn och Unga i Skåne 2024 – Sexuell hälsa och könsidentitet

Sexuell hälsa är en viktig del av den allmänna hälsan och välbefinnandet. För att uppnå en god sexuell hälsa krävs tillgång till information om sex och sexualitet, kunskap om riskerna av oskyddade sexuella relationer, tillgång till sexuell hälsovård samt att leva i en miljö som främjar sexuell hälsa. Unga samt hbtqi+ personer (homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera personer och personer med intersexvariation) är viktiga målgrupper att prioritera för att uppnå en god sexuell hälsa i befolkningen. Detta då attityder och beteende kring sexualitet och sexuell hälsa etableras under ungdomstiden och därmed även spelar roll för den framtida sexuella hälsan. Nationella siffror visar också att unga generellt har fler sexualpartners och tar större sexuella risker. För hbtqi+ personer och inte minst transpersoner ses dessutom en särskild utsatthet kopplat till exempelvis diskriminering, sexuella trakasserier och våld, vilket gör att denna grupp är särskilt angelägen att prioritera i arbetet för en god sexuell hälsa.

(Fotograf: Maskot Bildbyrå AB)

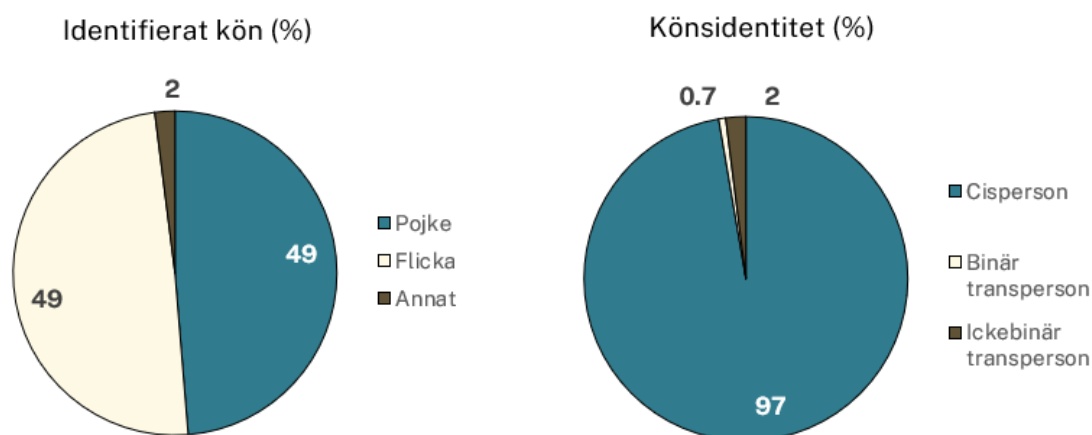
Bakgrund

I denna kortanalys belyser vi hur olika aspekter av sexuell hälsa ser ut hos unga i Skåne utifrån könsidentitet. Resultaten härstammar från Folkhälsoenkät barn och unga i Skåne 2024. Underlaget är baserat på svar från cirka 19 500 elever i årskurs 9 och gymnasiet år 2. Då underlaget grundar sig i en tvärsnittsundersökning kan vi inte uttala oss om vad eventuella skillnader beror på.

Könsidentitet

I den här analysen klassificeras könsidentitet utifrån svaren på två frågor; biologiskt kön (pojke/flicka) och identifierat (pojke/flicka/annat) kön. Om det biologiska och identifierade könet motsvarade varandra klassificeras personen som "cisperson". Om det biologiska och identifierade könet inte motsvarade varandra klassificeras personen som "binär transperson" och om respondenten svarat "annat" som identifierat kön klassificeras personen som "ickebinär transperson" oavsett biologiskt kön.

Majoriteten som deltog i undersökningen uppgav "flicka" (49 %) eller "pojke" (49 %) som identifierat kön och 2 procent identifierade sig som "annat". För könsidentitet var de flesta cispersoner (97 %, n=18 969), medan fördelningen mellan binära transpersoner och ickebinära transpersoner var 0,7 procent (n=129) respektive 2 procent (n=386).

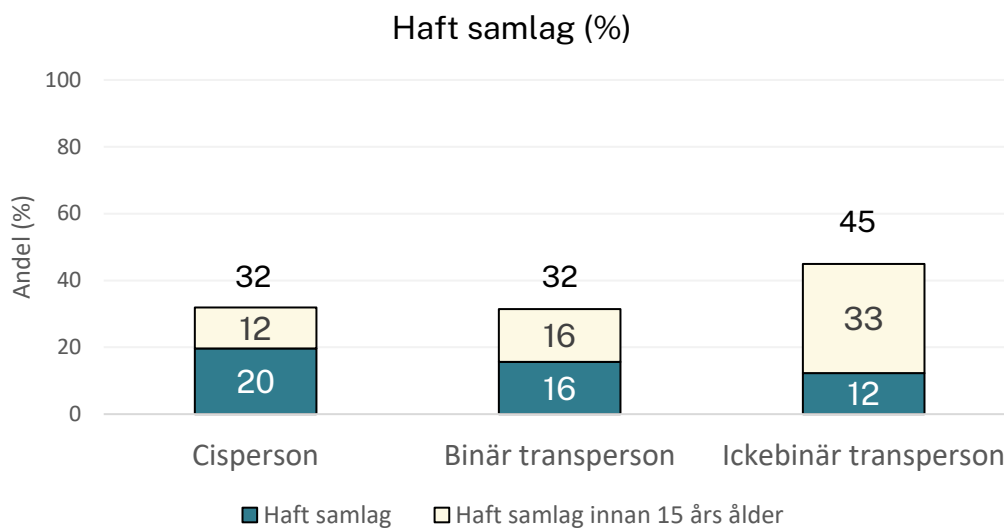

Figur 1: Andelar elever per identifierat kön och könsidentitet.

Källa: Folkhälsoenkät barn och unga i Skåne 2024, Region Skåne

Samlag

Eleverna fick svara på frågorna "Har du någon gång haft samlag (ibland så kallas det för "sex", "älskat", "legat med någon", "gått hela vägen")?" samt för de som uppgett att de haft samlag "Hur gammal var du första gången du hade samlag?". Närapå hälften ickebinära transpersoner (45 %) uppgav att de haft samlag, vilket var 13 procentenheter fler än cispersoner och binära transpersoner (32 %). Bland ickebinära transpersoner hade dessutom 1 av 3 (33 %) haft tidig samlagsdebut (före 15 år), vilket var närmare tre gånger så vanligt som hos cispersoner (12 %) och dubbelt så vanligt som hos binära transpersoner (16 %).

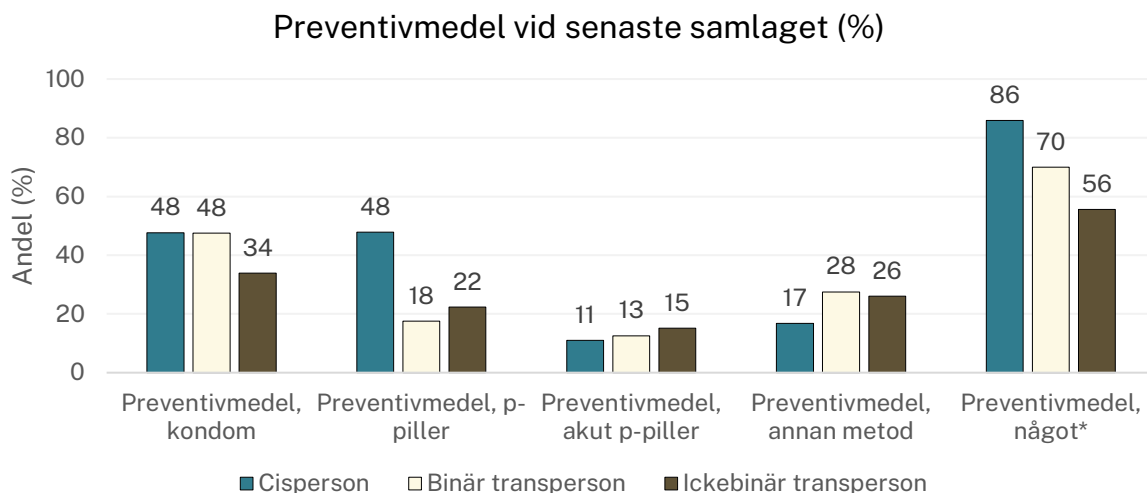
Figur 2: Andelar elever som haft samlag utifrån könsidentitet

Källa: Folkhälsoenkät barn och unga i Skåne 2024, Region Skåne

Preventivmedel

Elever som uppgett att de haft samlag fick svara på frågan: "Använde ni något preventivmedel vid det senaste samlaget?". Eleverna kunde ange flera alternativ bland följande: kondom, p-piller, akut p-piller och någon annan metod.

Förekomst och fördelningen av de olika preventionsmetoderna skiljde sig mellan könsidentitetsgrupperna. För både binära- och ickebinära transpersoner var kondom det vanligast preventivmedlet, även om användningen var lägre bland ickebinära transpersoner (34 %) än både binära transpersoner (48 %) och cispersoner (48 %). P-piller var lika vanligt som kondom för gruppen cispersoner (48 %), men mer ovanligt i grupperna binära transpersoner (18 %) och ickebinära transpersoner (22 %). Den metod som lägst andel använt sig av oavsett könsidentitet var akut p-piller. Allra lägst var det bland cispersoner (11 %) och högst bland ickebinära transpersoner (15 %). För "annan" metod var fördelningen jämn mellan binära- och ickebinära transpersoner (28 respektive 26 %), men lägre bland cispersoner (17 %). Sammantaget var det högst andel cispersoner (86 %) som hade använt någon av preventivmetoderna vid senaste samlaget, följt av binära transpersoner (70 %) och ickebinära transpersoner (56 %).

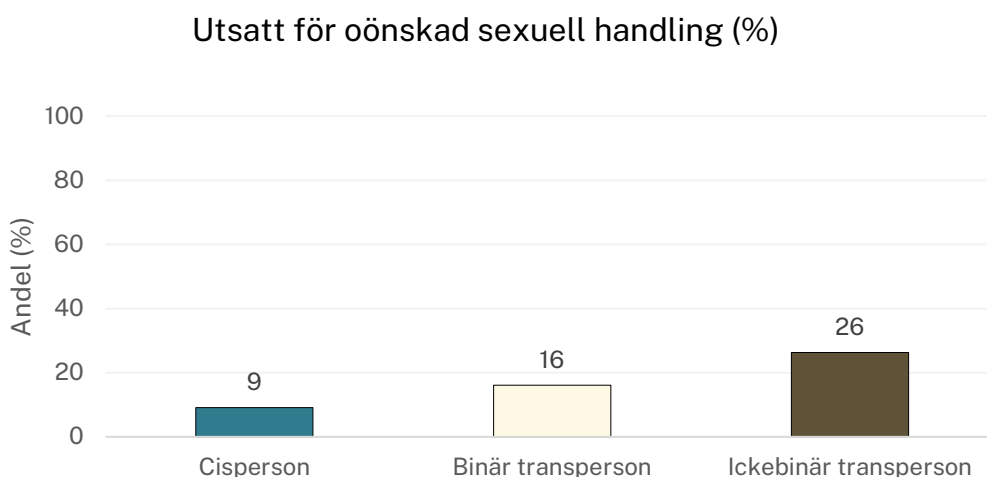

Figur 6: Andel elever och preventivmetoder vid senaste samlaget uppdelat på könsidentitet. * kondom, p-piller, akut p-piller eller annan metod.

Källa: Folkhälsoenkät barn och unga i Skåne 2024, Region Skåne

Utsatthet

Sexuella rättigheter som att ha positiva sexuella upplevelser och inte utsättas för diskriminering, tvång eller våld är en viktig del i att uppnå god sexuell hälsa. I enkäten fick eleverna svara på om de hade "blivit utsatt för oönskad sexuell handling" under de senaste 12 månaderna. Bland cispersoner svarade knappt 9 procent att de hade blivit utsatta. Motsvarande siffra för binära transpersoner var 16 procent medan andelarna för ickebinära transpersoner var närapå tre gånger så hög (26 %) jämfört med cispersoner.

Figur 7: Andelar elever som har blivit utsatt för oönskad sexuell handling senaste 12 månaderna uppdelat på könsidentitet.

Källa: Folkhälsoenkät barn och unga i Skåne 2024, Region Skåne

Sammanfattning

Denna sammanställning visar att cispersoner utgör tydlig majoritet av könsidentiteter bland skånska ungdomar i årskurs 9 och gymnasiet år 2, följt av ickebinära- och binära transpersoner. Oavsett könsidentitet ses i resultaten riskbeteenden och utsatthet kopplat till sexuell hälsa såsom tidig samlagsdebut (före 15 år), frånvaro av preventivmedel vid samlag samt utsatthet för oönskade sexuella handlingar. Tydliga skillnader syns dock beroende på könsidentitet där andelarna är högst i gruppen ickebinära transpersoner följt av binära transpersoner och därefter cispersoner. Det samlade resultatet pekar således på att behovet av att prioritera unga och i synnerhet unga transpersoner i arbetet för god sexuell hälsa.

Om undersökningen Region Skåne genomför regelbundet två folkhälsoundersökningar, Folkhälsoenkät Skåne som riktar sig till den vuxna befolkningen (16 + år) och Folkhälsoenkät barn och unga Skåne som riktar sig till elever i årskurs 6, årskurs 9 och gymnasiet år 2. Underlaget i denna rapport är baserat på Region Skånes senaste folkhälsoundersökning bland barn och unga som genomfördes 2024. Totalt deltog 562 av Skånes skolor och cirka 32 000 elever. Vill du veta mer om undersökningarna eller ta del av andra resultat, besök oss gärna på:

[Folkhälsoanalys - Utveckling Skåne](#)

Läs mer

1. **World Health Organization (WHO).** [Internet]. Sexual health. https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_1
 2. **Folkhälsomyndigheten (2020).** Nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/n/nationell-strategi-for-sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-srhr/>
 3. **Region Skåne (2022).** Ungas hälsa utifrån könsidentitet 2022. En statistikbilaga till Folkhälsorapport barn och unga i Skåne 2021. [Statistikbilaga könsidentitet](#)
 4. Kastbom, Å. A., Sydsjö, G., Bladh, M., Priebe, G., & Svedin, C. G. (2015). Sexual debut before the age of 14 leads to poorer psychosocial health and risky behaviour in later life. *Acta paediatrica* (Oslo, Norway : 1992), 104(1), 91–100. <https://doi.org/10.1111/apa.12803>
 5. Költő, András, de Looze, Margreet, Jåstad, Atle, Nealon Lennox, Olivia, Currie, Dorothy. et al. (2024). *A focus on adolescent sexual health in Europe, central Asia and Canada: Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey*. World Health Organization. Regional Office for Europe. <https://iris.who.int/handle/10665/378547>
 6. **World Health Organization (WHO).** [Internet]. Sexual and Reproductive Health and Research (SRH). <https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research/key-areas-of-work/sexual-health/defining-sexual-health>
-